

illo Joan. 7. *in me manet, et ego in eo.* VII. adeptio gloriae ex illo: *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum.* Joan. 7.

42. *Quaest. 6.* An peccatum veniale impediatur effecta Communionis, et an culpa careat, qui cum illo ad communionem accedit? R. Cum S. Th. et communi sententia, praecipuum Communionis effectum, nempe augmentum gratiae non impedi per veniale peccatum, eo quod Sacramenta causent gratiam per modum causae necessariae ex opere operato, qui effectus solum potest cessare in eo, qui ponit obicem gratiae sanctificanti, nempe mortale. Nihilominus per venialia, comitantia Communionem, puta temporem, distractionem voluntariam, defectum actualis devotionis, et similia impediuntur effectus secundarii, scilicet spiritualis dulcedo, imminutio fomitis concupiscentiae, actualem gratiae, quae pro majori, vel minori accedentis dispositione conferuntur. Hinc licet nullum sit peccatum accedere ad communionem in statu peccati venialis; erit tamen culpa venialis communicare cum veniali deliberato comitante ipsam Communionem, sicut et cum affectu ad venialia, sine ipsorum dolore praemisso.

43. Unde patet, quantum intersit communicanti se diligenter praeparare per actus fidei, spei, et charitatis, per veram sui demissionem, et omnis culpae detestationem. Pariter quantum intersit non statim a communione, ut fit a multis animum ad alia divertere, sed tempus illud, quod S. Theresia merito profosum vocat, in oratione, gratiarum actione, et suavibus cum Jesu colloquiis impendere, cum inde magna ex parte fructus copiosus gratiae proveniat. Quinimo S. Carolus, alique Viri Sancti monent eos, qui cibum Eucharisticum sumpserint, ut ea praesertim die linguam, et ceteros sensus ab omni inordinata actione cohibeant.

CAPUT IV.

De Missae Sacrificio.

44. *Quaest. 1.* An et quale sit Eucharistia Sacrificium? R. Missa esse verum sacrificium fide constat ex Trid. Sess. 22. c. 1. et Can. 2. 3. et 4. Ratio autem est, quia Sacrificium est *oblatio facta Deo per immutationem alicujus rei, in signum supremi dominii, ex legitima institutione.* Quae omnia Eucharistiae in Missa conveniunt; per consecrationem enim et sumptionem mystice immolatur Christus, qui est victima, et offertur Aeterno Patri in recognitionem supremi dominii vitae, et mortis; atque ita a Christo fuit institutum, ut Sacerdotes in ejus persona offerrent. Hoc autem Sacrificium continet in se rationes omnes Sacrificiorum antiquae legis; est enim *holocaustum* in recognitionem Divinae excellentiae, *Eucharisticum* in gratiarum actionem; *propitiatorium* pro nostris peccatis, et *impetratorium* gratiarum per merita Christi. Nec differt quoad substantiam a Sacrificio Crucis, non solum quia eadem est persona, et victima quae offertur, sed quia ratio formalis oblationis est omnino eadem, scilicet protestatio supremi Dei dominii. Differunt autem accidentaliter, cum illud cruentum fuerit, istud incruentum; in illo mors vera, et physica, intercesserit, in isto mystica tantum; illud per Redemptorem ipsum oblatum Patri fuerit, istud non nisi ministerio Sacerdotum; illud meritorium fuerit, quia in eo solutum fuit pretium nostrae redemptionis; in hoc vero tantum applicentur merita Christi.

45. *Quaest. 2.* In quo consistat essentia Sacrificii Eucharistici? R. Alii eam constituunt in oblatione, alii in sumptione, alii denique cum Suario in

sola consecratione. Bellarminus autem forte probabilis eam docet consistere partim in consecratione, partim in sumptione. Quicquid sit de hac controversia, certum est sumptionem pertinere ad integritatem Sacramenti, adeoque in Rubrica Missalis praescribitur: *Si Sacerdos graviter infirmetur, aut moriatur post consecrationem corporis tantum, ante consecrationem sanguinis; vel utroque consecrato, Missa per alium Sacerdotem expleatur ab illo loco, ubi ille dessit; et in casu necessitatis etiam per non jejunum.* Et idem docet S. Th. 3. p. q. 83. art. 6. ex Conc. Tolet. VII. Ratio autem Sacrificii requirit consecrationem sub utraque specie; nam si panis tantum absque vino vel itud sine pane offeratur, erit quidem Sacramentum, sed non erit Sacrificium. Ita DD. communiter, paucis exceptis.

46. *Quaest. 3.* Quisnam sit offerens Sacrificium Missae, et pro quibus offerri possit? R. Christus Dominus est praecipuus Sacerdos, offerens se ipsam hostiam vivam Eterno Patri, ut constat, ex Trid. *Sess. 22. c. 2.* Ministri autem Christi sunt Presbyteri, quibus solum inest potestas consecrandi corpus, et sanguinem Christi, et re ipsa consecrant quantumvis haeretici, excommunicati, cet. ut ab eodem Trid. declaratur *Sess. 23. c. 1.* Tota pariter Ecclesia dicitur offerre Sacrificium per Sacerdotes; fideles autem per eorum manus offerunt, idque tribus modis. Primo generali, et communi ratione, quatenus Sacerdotes agunt ut publici Ecclesiae Ministri, et pro fidelibus omnibus offerunt. Secundo magis speciali ratione, nempe assistendo Sacrificio: 3. procurando, ut pro ipsis nominatim celebretur. Certum est autem posse offerri Sacrificium pro fidelibus omnibus tum vivis, tum defunctis, ut definit Tridentinum *Sess. 22. c. 2.* idque, ut ait, *juxta Apostolorum traditionem.* Certum est item Sacerdotem, ut personam privatam, posse of-

ferre pro excommunicatis, haereticis, et infidelibus; sed pro excommunicato non tolerato offerre nequit nomine Ecclesiae, et ut Minister ejus. An autem id possit Ecclesiae nomine pro iis, qui tolerentur, uti et pro infidelibus, res est utrinque probabilis.

47. *Quaest. 4.* An Missa defunctorum plus istis prosit, quam Sanctorum Missae? R. S. Th. Suppl. q. 71. art. 9. ad 2. *Ex parte Sacrificii oblativae, qualiter prodest defuncto, de quocumque dicatur, sed ex parte orationum magis prodest illa, in qua sunt orationes ad hoc determinatae; sed tamen hic defectus recompensari potest per majorem devotionem, vel ejus, qui dicit Missam, vel ejus, qui jubet dici, vel iterum per intercessionem Sancti, cujus suffragium Missa imploratur.*

48. *Quaest. 5.* Quot sunt effectus Sacrificii Missae? R. Quatuor sunt praecipui, quorum primus est remissio peccatorum; impetrando auxilium ad poenitentiam, per quam peccata deleantur. Ita TT. omnes cum S. Th. ex Trid. *Sess. 22. c. 2.* dicente: *Hujus (Sacrificii) oblatione placatus Dominus, gratiam, et donum poenitentiae concedens, crimina, et peccata etiam ingentia dimittit.* Idem dico de venialibus contra Canum, et Valentiam, qui volunt venialia remitti ex virtute immediata Sacramenti: 2. effectus est, per se remittere poenas peccatorum hominibus justis, pro quibus offertur, ut definit Trid. *Sess. 25. c. 3.* est augmentum gratiae, sive id fiat per se, ut nonnullis placeat, seu impetrando auxilium ad perficiendos actus, quibus gratia augeatur, ut verius docet Suarez cum communi sententia: 4. effectus est impetratio bonorum spiritualium, et temporalium, quatenus ista prosunt animae bonis, ex Trid. laudato.

49. *Quaest. 6.* Quantus sit valor Sacrificii Missae? R. Si sacrificium istud in se ipso consideretur, est infiniti pretii, cum in eo hostia, quae offertur, sit valbris infiniti, et infinita sit in merito persona Chri-

sti, quae est principalis offerens. In quo nulla esse potest inter Catholicos DD. controversia. Si vero consideretur in eo Sacerdos offerens, et iis, pro quo offertur, erit quidem finiti valoris, non quidem quoad sufficientiam, sed quoad applicationem, ad eum fere modum, quo Sacrificium Crucis in genere satisfactionis fuit infiniti valoris, sed non nisi finito modo applicatur hominibus secundum uniuscujusque dispositionem. Sic etiam Sacramenta, licet infinita virtute polleant, effectum tamen limitatum operantur. Ita D. Th. 3. p. q. 79. art. 5. Hinc Sacrificium Missae quoad fructum ejus principalem tam prodest, si offeratur a bono, quam a malo Sacerdote, cum valor sit ex opere operato pendens a meritis Christi. Quoad fructuum vero precum valent etiam ipsae preces, factae a sacerdote nequam, quatenus hic orat nomine Ecclesiae; non valent autem, quatenus orat proprio ipsius nomine. Hinc Alex. III. *Can.* 90. ait: *Sacerdotes quanto digniores sunt, tanto facilius, pro quibus clamant, exaudiuntur.* Censet autem D. Th. 3. p. q. 82. art. 7. quod si celebrans sit excommunicatus, *orationes ejus efficaciam non habent, quia est ab Ecclesiae unitate separatus.* Quod solum habere locum, putant Roncaglia, Layman, et alii de excommunicato vitando. non ita de tolerato.

50. *Quaest.* 7. An, et quando Sacerdos teneatur celebrare? R. S. Thomas, Suarez, et communis Theologorum docent, Sacerdotes omnes sub gravi teneri saltem in praecipuis anni festis celebrare: 1. ex Divino praecepto, contento in ep. ad Heb. 5. *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, constituitur in iis, quae sunt ad Deum, ut offerat bona, et sacrificia pro peccatis.* Et ex verbis Christi Lucae 22. *hoc facile in meam commemorationem.* Quae verba declarat Tridentinum Sess. 22. c. 1. continere verum praeceptum: 2. ex Eccl. praecepto, cum in cap. *dolentes*

9. *de celeb.* Innoc. III. suspensionis poena afficiat eos, qui *vix ter, aut quater in anno celebrant.* Et Trid. Sess. 23. de Reform. c. 14. ait: *Curet Episcopus, ut Sacerdotes, saltem diebus dominicis, et festis solemnibus Missas celebrent.* Et haec sententia conformis est decreto S. Cong. Concilii, edito Nov. 1696, ubi dicitur: *Qui sine justa causa ter, vel quater in anno non celebravit, peccat mortaliter, et potest ab Episcopo puniri.* Itaque jure merito opinio contraria Cajetani jussu Pii V. expuncta est ex ejus comentariis. Quamvis autem aliqui excussent a mortali Sacerdotem non celebrantem, secluso scandalo, ipsi tamen fatentur eum vix posse scandalum evitare, si non celebret per totum annum absque evidenti causa, cum signum sit pravae conscientiae. Idem sentit Suarius de eo, qui per diuturnum anni tempus, puta per sex, vel octo menses, non celebraret.

51. Quatenam autem sint praecipua festa, quibus Sacrum facere tenetur Sacerdos, varie Auctores explicant. Sotus intelligit Festa Nativitatis, Paschatis, et Pentecostes, quibus olim Fideles communicare consueverunt. Alii addunt festa solemnia Christi Domini, et B. Mariae, quibus nonnulli adjungunt dies omnes Dominicos, et festos solemniores. Parochi profecto tenentur celebrare, quoties populus tenetur Missam audire, ut docet Bened. XIV. ad mentem Concilii Tridentini. In Ecclesiis autem Cathedralibus, Collegiatis, et Conventualibus quotidie debet una Missa cantari, aut saltem privatim celebrari, idque ex praecepto, quamvis in hoc servari debeat antiqua uniuscujusque Ecclesiae consuetudo.

52. *Quaest.* 8. Quo loco, et tempore liceat celebrare? R. In rubrica Missalis dicitur: *Missae privatae, saltem post Matutinum, et laudes quacumque hora ab aurora usque ad meridiem dici potest.* Ex privilegio autem, vel ex consuetudine, ab Episcopis tolera-

ta celebrari potest paulo ante auroram, et paulo post meridiem, scilicet uno, vel altero quadrante. Imo si necessitas gravis urgeat, v. g. dandi viaticum infirmo, potest fieri sacrum pluribus horis ante solis ortum, atque etiam ubi consuetudo viget, potest hyeme anteverti Sacrum in gratiam opificum. In die Nativitatis Domini statim a media nocte canitur Missa solemnem, sed aliae duae celebrari nequeunt ex pluribus S. Cong. decretis ante auroram, uti et privatae Missae, neque potest ante illam distribui Eucharistia. Non licet Missam celebrare feria 6. Majoris hebdomadae; feria autem quinta ejusdem, et sabbato non potest privatim celebrari ex pluribus decretis, et praxi Ecclesiae, nisi in feriam quintam incidat festum Anuntiationis B. Mariae vel S. Joseph, quia tunc datur facultas in quibusdam Ecclesiis celebrandi, ut populus praecepto audiendi Sacrum satisficiat.

53. Nemini licet una, eademque die plures Missas peragere, nisi in die Nativitatis, aut si Parochus duas habeat Parochias dissitas, nec sit alius Sacerdos qui possit commode in alia celebrare, ut declarat Bened. XIV. decreto edito 16. Martii 1746, qui omnino reprobatur usum celebrandi duas Missas ab eodem Presbytero in die feriali, ne populus frequens numero sacro privetur. Et quamvis olim licuerit Parochus in die festivo secundam Missam pro defuncto celebrare, id tamen non licet juxta praesentem disciplinam, quae permittit, ut relicta Missa de die, possit cani Missa pro defuncto, si praesens sit cadaver. In Hispania ex indulto Bened. IX. celebrari possunt tres Missae in die omnium defunctorum, sed una saltem est applicanda pro defunctis, et quidem sine stipendio.

54. Circa locum, in quo Missa celebranda est, constat ex Trid. Sess. 21. non licere sacrum facere, nisi in Ecclesia, vel Oratorio ab Episcopo consecrato, vel benedicto, nisi gravis necessitas excuset. Ta-

lis autem erit, si Ecclesia diruta sit, et alias populus carebit Missa; et sic conceditur c. 2. de consecr. dist. 1. Item si populum in solemnem festo templum non capiat, ut cum Lugo docet Bened. XIV. de Sacr. Missae lib. 3. c. 3. Pariter in castris pro exercitu, sed festis tantum diebus, quamvis etiam ferialibus permitti soleat in tentoriis Principum, aut Ducum, praemissa tamen, si fieri possit, licentia Ordinarii. Praeterea id licet in portu, ne navigantes qui navem deserere nequeunt, priventur sacro; non tamen in flumine, vel in mari ob periculum effusionis sanguinis. Ubi tamen viget contraria praxis ob indulta R. Pontificis, ut in Lusitania, et alibi, solum permittitur in magna tranquillitate maris, et assistente celebranti alio sacerdote, qui post consecrationem teneat calicem. Facultas autem celebrandi in altari portatili reservata est S. Pontifici, a quo solo potest etiam permitti celebratio in oratoriis privatis, in quibus non sit janua, habens ingressum per viam publicam. Plura de Oratoriis privatis vide apud Auctorem.

CAPUT V.

De violatione Ecclesiae, reconciliatione, et excommunicatione.

55. Quaest. 1. An liceat Missam celebrare in Ecclesia violata? R. Non licere, idque sub gravi peccato, nisi in gravi necessitate. Ratio est, quia est contra prohibitionem Ecclesiae in re gravi, ad religionem pertinente. Sed ita celebrans non incurrit suspensionem, quae solum indicitur celebrantibus in loco interdicto, ut notat cum Suario Bened. XIV. lib. 3. de Sacrif. Missae. Jam vero necessitas sufficiens ad Divina mysteria peragenda in loco violato censetur, si populus aliam Ecclesiam non habeat ubi Missam huiusmodi. Petenda tamen est ab Episcopo venia,

si adiri possit, si secus autem, sine ea est celebrandum. Ita Card. de Lugo, et alii. Nomine autem Ecclesiae non intelliguntur oratoria privata, quae non sint benedicta, neque sit in eis altare ad facienda Sacra; neque turris Ecclesiae, Sacristia, tectum, fornice cryptae, pavementum subterraneum, nisi sit sepultura, bene vero capellae, quae sunt partes ipsius Ecclesiae.

56. *Quaest. 2.* Quibus actionibus Ecclesia, et coemeterium violentur, seu polluantur? R. 1. Ut violetur Ecclesia, requiritur ut delictum sit publicum, et notorium, saltem notorietate facti, ut constat ex *c. significasti de adult.* et ut delictum, per quod polluitur, sit grave peccatum. R. 2. Ecclesia 1. polluitur per effusionem seminis, vel sanguinis humani, quae sit voluntaria, et copiosa. 2. Per homicidium voluntarium, et injuriosum saltem immunitati Ecclesiae, etiamsi fiat absque effusione sanguinis. Non tamen polluitur per vulnus inflictum extra Ecclesiam, etiamsi vulneratus postea ad Ecclesiam confugiat, et ibi moriatur. Contra vero si vulnus fiat intra Ecclesiam, et sanguis fundatur extra illam, violata censetur per actionem injuriosam, qua causatur effusio.

57. Ex dictis fit, Ecclesiam non violari, 1. per homicidium factum casu, vel ab amente. 2. Per illud factum in sui defensionem. 3. Per pauculas guttas sanguinis. 4. Per levem percussione, v. g. narium in rixa puerorum, etiamsi copiosus sanguis effluat, quia ut plurimum evenit absque peccato gravi. 5. Per inculpatam pollutionem, vel fornicationem ab amente factam. Addunt aliqui actum conjugalem; sed melius alii censent; per illum etiam violari Ecclesiam, nisi conjuges versentur in morali necessitate, Suarez, Sanctius, Holzmanus.

58. Polluitur etiam Ecclesia per sepulturam excommunicati non tolerati ex *c. 7. de consecr.* Non

tamen si sepeliatur haereticus nominatim non denunciatus, praesertim in locis, ubi isti tolerantur. Item polluta censetur Ecclesia, ubi sepultus sit infidelis, quamvis de infante non baptizato multi negent. Semper tamen esset illicitum, ipsum in loco sacro sepelire, ut fatentur omnes. Porro Ecclesia polluta, polluantur altaria, atque etiam contingunt ei coemeterium; quia ex proverbio accesorium sequitur principale, non tamen e contrario.

59. *Quaest. 3.* Quo modo tollatur Ecclesiae pollutio? R. Si sit consecrata ab Episcopo, solum potest reconciliari ab Episcopo, idque ritu in Pontificali praescripto. Si vero tantum sit benedicta, potest fieri reconciliatio a quocumque Sacerdote per aspersionem solum aquae benedictae, sed praecedere debet Episcopi delegatio ex Rituali Romano. Regulares habent a R. Pontifice privilegium templa sua reconciliandi. Per solam autem celebrationem non reconciliatur Ecclesia, ut merito tradit Lugo, cum ex nullo jure constet celebrationem vicem gerere posse conciliationis.

60. *Quaest. 4.* Quando fiat execratio Ecclesiae? R. Cum perdit suam consecrationem, idque fit, cum ita destruitur, ut usum, et formam suam amittat. Censetur autem execrata Ecclesia, cum parietes secundum majorem sui partem destruuntur, vel eorum crista, aut major saltem pars corruat. Quod si tectum corruat, consecrati manent parietes: item si una post alteram pars muri destruat, quia quaecumque pars accedens manet consecrata, cum majus dignum trahat ad se minus. Idque locum habet, etiamsi animus sit totam per intervalla Ecclesiam instaurandi, ut ait Nav. Suar. Barbosa; quia intentio illa non officit, quominus consecratio perduret.

61. *Quaest. 5.* Quando execratur altare, et reliqua ad Missam pertinentia? R. Altare execratur, si cum fixum est, lapis consecratus removeatur ab infe-

riori ejus structura, non tamen si aliqui tantum lapides structurae dimoveantur, neque si tota mensa cum lapidibus alio transferatur. Quod si altare sit portatile, minime execratur, etiamsi ara moveatur a lignis, vel a capsula, ubi ara est inclusa, cum illa capsula non pro forma, sed ad custodiam arae sit instituta. Textus autem juris prohibentes separationem, intelliguntur de altari fixo, Sive autem fixum sit, sive portatile, execratur, dum ita frangitur, ut in nulla ejus parte consistere possit calix cum patena. In cap. autem 3. de Consec. praecipitur, ut altaris tabula denuo consecratur, si enormiter fracta fuerit. An autem ara fieri possit ex duobus lapidibus conjunctis? Affirmant aliqui, sed melius negat communis sententia.

62. Calix execratur, si ita frangatur, ut fiat inutilis ad usum sacrificii; ut si foramen fiat in ejus fundo, non ita si sit in parte ipsius superiore, ita ut retinere possit sacras species. Execratur, etiam, si cuppa separetur a pede, cui est affixa. Quod si pes sit tornatilis, non amittit consecrationem, cum re vera formam non perdat, sed omnes ejus partes sine novo artificio jungi possint. Ita Suarez, Rencaglia, aliique communiter, quamvis aliqui cum S. Antonino velint etiam amitti consecrationem. Sunt etiam, qui affirmant execrari calicem, si pereat inauratio, eo quod tota unctio fiat in superficie calicis. Negant tamen probabilis Lugo, Sporer, Tournelyus cum Suarez, quia licet unctio fiat solum in superficie calicis, tamen tota calicis moles consecratur.

63. An autem calix, qui denuo inauratur, nova indigeat consecratione, res est utrinque probabilis. Affirmat Suarius cum aliis, quia calix consecratur propter contactum sanguinis Christi, adeoque non consecrata illius superficie, necessario calix est consecrandus. Mihi tamen videtur probabilior contraria sententia, cui subscribit Tournelyus; nam si amitten-

do inaurationem, consecrationem calix non amittit, ut communis est doctrina Theologorum, consequens videtur, ut consecrationem non perdat, si de novo inauratur; quemadmodum si Ecclesia consecrata denuo dealbetur, nova non eget consecratione. Superficies enim aurea, quae recens calici adhibetur, fit sacra per conjunctionem cum calice consecrato, ut pars assuta lacero corporali, manet benedicta ex c. unico de Consec. Eccl.

64. Denique vestes sacrae amittunt benedictionem, cum ita destruuntur, ut non possint ulterius deservire ad proprios uniuscujusque usus. Corporale v. g. dum fractione, vel diminutione redditur ineptum ad continendum honeste calicem cum patena; alba, cum ab ea manica abscinditur; cingulum, cum ita rumpitur, ut neutra pars cingere possit; stola cum non potest humeros operire; et idem dicendum, si aliqua ejus pars scinditur, quamvis statim sarciatur, quia jam suam formam amisit. Secus autem si attritis aliqua pars assuatur, vel manente parte principali, et sufficiente, altera annectatur, quia accessorium sequitur principale. Pariter si stola, vel casulla duplicata, facili separatione fiant duae, quarum utraque apta sit ad sacrificium, non perdunt benedictionem.

Nota: quamvis partes rei consecratae, destructa ejus forma, desinant esse sacrae, non possunt applicari ad usus profanos, sed aut igne consummendae sunt, aut ad alios sacros usus adhibendae ex c. altaris de consecr. V. alia apud auctorem.

CAPUT VI.

De Missae applicatione, et stipendio.

65. Sicut solus Sacerdos offerre potest immediate Missae Sacrificium ex tradita sibi a Christo potestate, ita ipsius est solum applicare ejus fructum sive pro uno, sive pro pluribus, seu vivis, seu defunctis. Hinc valide applicat, etsi peccet, applicando contra voluntatem Superiorum; est enim actus potestatis Ordinis, quae potestas a Superiore non dependet. Ita communis doctrina contra Scotum, et alios. Quod si Sacrificium nulli applicetur, vel ei, qui non est capax, fructus remanet in thesauro Ecclesiae, vel cedit ipsi Sacerdoti, vel illis, pro quibus applicare debuit; haec enim creditur fuisse tacita ipsius intentio. Hinc cum dubitatur in Missis gratuitis, an ille, pro quo applicatur, sit capax, neque fructus, consultius est sub conditione applicare vel pro illo, vel pro nobis ipsis, vel pro aliis. In Missis vero debitis ex stipendio, debet pro illo applicari, cui debetur; quod si ille sit incapax, pro ejus propinquis, vel pro iis, pro quibus fuerit ejus implicita voluntas ut applicaretur.

66. *Quaest. 1.* Quatenus sufficiat applicatio Missae? R. Sufficere habitualement, scilicet eam, quae aliquando habita est, et non est revocata; et hanc esse omnium praxim testatur Gobat; nec in re dissentit Concina; quamvis enim exigat intentionem virtualement, eam tamen ita explicat, ut cum nobis consentiat. Ait enim: Si quis accepit stipendia pro Missis viginti, et hodie celebrare incipit cum animo diebus sequentibus pro offerente celebrandi, tunc sufficere primam intentionem, licet eam diebus sequentibus alio distractus non renovet. Ratio autem nostra est, quia applicatio Missae se habet ad instar donationis ver-

balis, quae semel facta valet, donec revocetur. Nec est eadem ratio in Sacramentis, in quibus intentio efficit ipsum Sacramentum, et re ipsa illud influit; quod non accidit in intentione applicationis Missae, sine qua ex se fructus oritur, et solum requiritur, ut alicui in particulari fructus obveniat.

67. *Quaest. 2.* Quando fieri debeat applicatio? R. 1. Opus non est, ut fiat in ipso sacrificio; sufficit enim, ut antea facta sit, et non revocata, ut dictum est, etsi postea de illa non cogitet Sacerdos. Potest etiam fieri in ipso sacrificio, saltem ante consecrationem, ut docet communis sententia, quamvis aliqui dicant sufficere, si fiat applicatio ante sumpcionem. *quod tamen non probat.* R. 2. Si post consecrationem nulli fuerit applicata, non potest ulli postea applicari, et multo minus stipendium accipi. Producit enim effectum quando existit sacrificium, nec vero effectus ille suspenditur.

68. *Quaest. 3.* An valeat applicatio Missae sub conditione? R. Valere, si applicetur sub conditione iam impleta, v. g. ob intentionem quam habuit Superior; non autem sub conditione futura contingente, v. g. pro illo qui prius morietur, vel secundum intentionem quam quis cras habebit. Pariter neque valet si applicetur pro causa quae adhuc non existit, adeoque jure merito damnata est a Paulo V. consuetudo applicandi Missam pro iis, qui primum offerent stipendium, *tanquam pluribus nominibus periculosa, fidelium scandalis obnoxia, atque a vetusto Ecclesiae more nimium aberrans.*

69. *Quaest. 4.* An liceat Sacerdoti accipere stipendia pro Missae celebratione? R. Id licere, ut constat ex communi praxi probata ab Ecclesia contra Wiclefistas id improbantem. Nam ut ait D. Th. 2. 2. q. 10. a. 2. *Sacerdos non accipit pecuniam, quasi pretium consecrationis Eucharistiae, hoc enim esset simo-*

niacum, sed quasi stipendium suae sustentationis. Quae consuetudo subrogata est in locum oblationis panis, et vini, et similium, quam fideles faciebant, quaeque ex parte cedebat in profectum Sacerdotum, ut erudite tradit Bened. XIV. in lib. V. de Syn. ubi etiam c. VIII. legitur PP. Concilii Tolet. ann. 1324. vetuisse, ne ullus Sacerdos quicquam vel minimum pro Missa exigeret, sed elemosyna sponte oblata contentus esset. Consuetudo autem hodierna permittit elemosynas accipere pro Missa non solum pauperi Sacerdoti, sed etiam diviti, quia operarius quisque dignus est mercede sua, et ut ait Apostolus I. ad Cor. 9. *Quis suis stipendiis militat unquam?* Accidentarium autem est, ut quis aliunde sustentari possit, nec debet id officere Sacerdoti, sicut militi alioquin diviti non officit, quo minus stipendia sua accipiat.

70. *Quaest. 5.* Quo tempore debeat Sacerdos celebrare Missas, pro quibus accepit stipendium? R. 1. Graviter peccare Sacerdotem, qui accipiens stipendium, ut Sacrum faciat in tali die, differat in alium diem, nisi causa sit justa differendi, ut ipse interpretari possit tacitum dantis consensum. Talis autem praesumi nequit, cum datur ad celebrandum pro graviter infirmo, pro vincenda tentatione, pro felici exitu negotii, cet. Quod si dantem pia sua intentione defraudat, agit contra justitiam, et ad restitutionem obligatur. R. 2. Reum esse gravis peccati, si diu differat, adeoque non posse accipere plures Missas, quam eas, quas celebrare potest intra tempus non longum, nisi aliud constet de mente offerentis. Ratio est, ne is, cui Missa debetur, fructo interea privetur sacrificii, et quia est veluti quidam justitiae contractus, quo alter se obligat ad dandam elemosynam, alter ad celebrandum juxta ipsius voluntatem. Hinc S. Concilii Congregatio pluribus decretis id vetuit, et Innoc. XII. in Bulla, quae incipit *Nuper*. Extat autem de-

cretum editum auctoritate Urbani VIII. ubi prohibentur Sacerdotes plures elemosynas manuales accipere, quam eas, quibus intra modicum tempus possint satisfacere.

71. R. 3. Illa verba *modicum tempus* non omnes uno modo explicant. Missis aliis opinionibus, non improbabilius censet Lugo, spatium duorum mensium non esse longum reputandum. Quam sententiam communem esse dicit Tournelyus, eique subscribit. Alii limitant ad unius mensis spatium ex declaratione S. Cong. Concilii 1655. quam refert Bened. XIV. *Notif. 56.* Certe in Missis pro defunctis dilatio unius mensis merito gravis reputatur, ut Tournelyus ipse, Sporer, aliique consentiunt. Cum autem Missae plures aliqui communitati celebrandae offeruntur, praesumitur dantis esse voluntatem, ut citius dicantur, quam si uni Sacerdoti omnes commendentur, sed in hoc maxime attendenda, est voluntas dantis, et obligationes, quibus sit satisfaciendum.

72. *Quaest. 6.* Quale stipendium pro Missa possit accipi? R. 1. damnatae sunt ab Alex. VII. propositiones duae, quarum prima dicebat: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem:* altera autem haec erat: *Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, et Sacrificium unum offerre, neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam cum juramento danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.* R. 2. Stipendium justum Missae esse illud, quod praescriptum sit vel a loci consuetudine, vel a lege Synodali, si adsit; vel ab Episcopo. Ita declaravit S. Cong. C. 15. Nov. 1698. ut tradit Bened. XIV. *Notif. 56.* et ab eadem declaratum est, ut ipsomet ait, Regularibus standum esse *taxae Ordinarii juxta morem regionis.* Quod tamen nihil prohibet, quo-

minus fideles dare possint majus stipendium, si velint, et Sacerdotes accipere, nec possunt Episcopi prohibere, ut decretum est a Cong. Conc. 16. Jan. 1649. contra Episcopum Pistoriensem teste eodem Bened. XIV. *Notif.* 56. Potest tamen Episcopus vetare, ne minus justo pretium accipiatur, ne quodammodo vilescat Missae Sacrificium. Cui prohibitioni, si fiat parere debent Sacerdotes omnes, etiam Regulares, nisi grave illis inde oriretur incommodum, quia tunc praesumitur tacita venia Superioris.

73. *Quaest.* 7. An licitum sit pacisci circa Missarum eleemosynas? R. Negant aliqui apud Concina, eo quod Canones prohibeant pacta omnia, et conventiones circa stipendium Missae *ex cap. fin de pactis*. Communis tamen opinio affirmat de pactis, quae justum stipendium non excedant; quamvis enim illud non detur ut praetium Missae, attamen cum tribuatur ex justitia pro sustentatione Sacerdotis, ut docet D. Th., nihil officit, quod possit in pactum deduci. Canones autem, qui solent objici, intelligi debent de pactis illicitis, ut ait Roncaglia, de quibus etiam loquitur Trident. Sess. 22. praescribens Episcopis, ut *importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones, potius, quam postulationes prohibeant*.

74. Si Testator non taxaverit stipendium Missarum, standum est taxae per consuetudinem admissae; sin autem, taxandum est ab Episcopo juxta morem illius loci, habita ratione haereditatis. Nec vero Procurator, vel Executor Testamenti, faciens celebrari Missas ubi minor est taxa, potest excessum sibi retinere; tum quia turpem ex eleemosynis quaestum faceret; tum quia nullum habet titulum, quo lucrum illud sibi retineat, cum nunquam dominium eleemosynarum sibi adquisierit. Viva in pro. damnat ab Alex. VII. Roncaglia, Concina, alii. Neque administratores Ecclesiarum possunt sibi retinere ullam vel minimam

portionem eleemosynarum ratione expensarum in Missarum celebratione, nisi alios non habeant redditus; et tunc excedere non debent valorem expensarum, quae pro ipsomet Missae sacrificio necessario sunt subeundae. Ita fert decretum Cong. C. confirmatum ab Inoc. XII.

75. Non licet cuiquam partem stipendii dare Sacerdoti celebranti, et partem sibi retinere, ut constat ex decreto Urbani VIII. et ex prop. damnata ab Alex. VII. dicente: *Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missae celebrandae traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi relenta*. Quod si laicus sit, qui partem eleemosynae sibi attribuit, Excommunicationis poenas subit, si Clericus suspensionem ipso facto incurrit, ut decrevit Bened. XIV. in ep. Encyclica, incipiente: *Quanta cura*. Qui declarat non licere, etiamsi stipendium sit majoris pretii, atque etiamsi celebrans consentiat. Excipit Roncaglia, Viva, Continuator Tournelii, et alii, si Sacerdos celebrans sponte, et omnino liberaliter condonet excessum; sicut enim potest totum remittere, sic et illius partem. Verum hoc non est admittendum, si tu indices majus pretium acceptum, et Sacerdotem roges, ut remittat; vel ab eo quaeras, an consentiat; id enim videtur diserte prohibitum in praefata Bulla Benedicti.

76. Excipitur etiam Beneficiarius, qui potest licite committere Sacerdoti in celebrationem Missae, debitam pro Beneficio, tradito stipendio congruo juxta morem loci, ut constat ex decreto S. C. approbato ab Inoc. XII. in sua Bulla *nuper*. Idem licet Cappellano amovibili, modo pro Capellania certi redditus sint annualim constituti, et perpetuo Cappellano assignati; secus vero si hujusmodi Cappellano pro qualibet Missa celebranda certa detur eleemosyna. Ita declaravit C. C. 14. Martii 1725. Nec vero prohibitum est, Sacer-

doti, accipienti stipendium pro Missa crastina die celebranda, rogare alium, ut cras pro se celebret, obligando sese vicissim pro illo alia die applicare, licet pretium utriusque Missae sit inaequale; hoc enim solum est permutare applicationem, seu intentionem Missarum, quod in usu positum est etiam apud viros pios, et meticolusae conscientiae.

77. *Quaest. 8.* An qui tenentur celebrare ratione Beneficii, seu capellaniae, possint accipere novum stipendium, et eadem Missa utrique obligationi satisfacere? R. Si in erectione Beneficii cautum sit, celebranti non teneri ad applicationem Sacrificii, potest accipere stipendium, et pro dante applicare; nequit vero, si in fundatione vel nihil omnino vel contrarium sit expressum. Imo celebrans tenetur applicare pro anima testatoris, quando in fundatione nulla sit adjecta declaratio, ad cuius suffragium Missa sit applicanda. Ita Bened. XIV. Notif. 56. ex pluribus declarationibus S. Cong. Concilii, quae idem decrevit circa *Capellanos Monialium, et Confraternitatum, qui celebrant, ut Confratres, vel Moniales satisfaciunt praeecepto audiendi Missam.* Quae obligatio cessabit eo tempore, quo absque ipsorum culpa capitale dotis assignatae otiosum est, et infructiferum. Ita constat ex decreto S. C. 1686. confirmato anno 1705. An autem dari possit praescriptio circa Missarum onera, disputant Theologi, sed negans sententia videtur magis consona Trid. Sess. 24. de Ref. c. 5.

78. *Quaest. 9.* Quando Parochus teneatur Sacrificium applicare pro populo? R. Bened. XIV. in ep. encyclica 1734., quae incipit: *Cum semper*, declarat 1. Parochos omnes, sive Saeculares, sive Regulares, aut eorum Vicarios teneri saltem diebus festis Missam parochialem pro populo applicare: 2. nomine diei festi intelligi Dominicas omnes, et alios dies, in quibus populus Missae interesse debet, licet possit

postea operibus servilibus vacare: 3. Hoc decretum comprehendere Parochos, pinguibus redditibus destitutos. Permittit Episcopis, ut cum Parocho valde paupere dispenset ad accipiendam eleemosynam in die festo, modo intra eandem hebdomadam Missas omisas populo applicet. Deinde decernit, ut Missa conventualis, quae singulis diebus canitur a Clero, pro Benefactoribus Ecclesiarum applicetur: non esse tamen obligationem, nisi aliud ferat consuetudo, applicare pro ipsis secundam Missam conventualem, modo in *Memento Defunctorum* fiat ipsorum Commemoratio.

79. Quoad locum, tempus, intentionem, et qualitatem Missae dicendae, standum est menti dantis stipendium, ita ut graviter peccet, si aliter faciat sine causa, aut sine dispensatione. Non censetur autem peccati reus Beneficiarius, aut Capellanus, qui pro se, aut pro alio ter, aut quater in anno celebraverit, nisi contrarium in fundatione sit expressum. Nec in morbo tenetur alium substituere, nisi diuturnus sit v. g. ultra dies quindecim. Reductio autem Missarum hodie reservata est Sedi Apostolicae ex decreto S. C. juxta Urhani VIII. et Inn. XII. declarationem. Alia circa Missarum stipendia, imminutionem, cetera vide apud auctorem.

CAPUT VII.

De iis, quae ad celebrandum requiruntur.

80. Ex Rubrica Missalis Rom. requiritur in primis altare consecratum ab Episcopo, vel saltem ara lapidea ab Episcopo consecrata, quae possit calicem cum paterna continere. Potest ara consecrari ab Abbate privilegium habente, ut habere etiam ad Ecclesias alienas Abbates Regulares, censet Barbosa cum

aliis ex declaratione Cardin. et privilegio Innocentii III. Hoc altare ex eadem Rubrica operiendum est tribus mappis, sive tabulis mundis, ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictis, superiori saltem oblonga, quae usque ad terram pertingat (quod tamen hodie non est in usu) aliis brevioribus, et mappa duplicata. Hactenus Rubrica Missalis.

81. *Quaest. 1.* Quale peccatum sit, sine altari, et sine mappis benedictis consecrare? R. Altare, in quo sit lapis consecratus, sub mortali requiritur, ut omnes fatentur. Mortale quoque est sine ulla mappa celebrare, ut DD. communiter docent, quamquam, ut bene animadverterit Concina, nulla erit culpa, si gravis intersit necessitas celebrandi. Cum duplici tantum mappa sacrum facere, non excedit culpam venialem, etiamsi tanta non sit necessitas. Idem dici, si mappae non sint benedictae; quod nec erit veniale, si justa causa excuset. Et quamvis *in c. de consec. mappae*, et corporale debeant esse ex lino confectae, possunt tamen fieri ex cannabe, modo sint munda, quia non differunt quoad substantiam. Porro corporale debet esse benedictum, uti et palla, et purificatorium, quamquam de purificatorio multi affirmant, non indigere benedictione, praesertim cum in benedictionibus non reperitur peculiaris benedictio ipsius.

82. *Quaest. 2.* Quales requirantur vestes sacrae ad celebrandum? R. Requiritur vestes ab Episcopo benedictas, nempe amictus, albam, manipulum, cingulum, stolam, et planetam, seu casullam; quae tamen sufficit, ut benedicta sint ab Abbate, vel alio Praelato, habente privilegium, ut certe habent Mendicantes pro suis Ecclesiis. Et quidem sine ullis sacris vestibus celebrare, nunquam licet, nec in gravi quidem necessitate, essetque gravis irreverentia aliter peragere. Idem dico de aliis vestibus, quae majores dicuntur. An autem justa, et gravi causa intercedente possit Sacrificium

peragi sine cingulo, vel amictu v. g. disputant AA. et utraque opinio est probabilis.

83. Color vestium debet esse conveniens officio, et Missae diei, ut praescribitur in Rubricis, secundum usum Ecclesiae Romanae. Quae rubrica, ut aliae ad Missam pertinentes, est perspectiva, quicquid nonnulli sentiant. Sed ut notat Sporer, non obligat sub gravi, nisi scandalum intersit, ut certe foret, si in die Paschatis, vel alio festivo celebraretur cum nigris vestibus. Color autem flavus, sive croceus cum alio quocumque colore comparatur, cum omnes ad illum concurrant. Ita Meratius, et alii.

84. *Quaest. 3.* Quid notandum est super calicem, et patenam? R. Mortale est sine calice, et patena celebrare, et quidem ab Episcopo, vel ab alio potestatem habente consecratis. Calix autem, ait Rubrica Missalis R. *debet esse vel aureus, vel argenteus, aut saltem habere cuppam argenteam intus inauratam, et simul patenam intus inauratam.* In alia autem rubrica dicitur, posse esse *staneum*, non vero vitreum, vel aereum, scilicet cogente paupertate. De cetero non potest excusari a culpa veniali, qui celebrat in calice non inaurato, ut dicunt Lugo, et Tournelyus. In aliquibus autem Germaniae Ecclesiis pauperculis in usu est calix aereus inauratus, teste Holzman. Disputant hic Theologi, an calix, et alia remaneant benedicta, si quis in illis sacrificet non benedictis? Res est omnino dubia, proindeque standum est praxi, et consuetudini Ecclesiae, quae non permittit celebrari Missam nisi cum paramentis consecratis, aut benedictis.

85. *Quaest. 4.* An liceat celebrare in altari, ubi non sit imago Crucifixi? R. Neg. ex Missali Rom. et ex decreto Cong. Rituum. Et quidem haec non debet esse adeo tenuis, et exigua, ut oculos populi adstantis effugiat, sed statui debet inter candelabra, etiam cum

expositum est SS. Sacramentum. Nec sufficit imago solum depicta, aut sola *Cruz*, sed *crux* cum statua *Crucifixi*. Excipe, si in altari sit jam statua magna *Crucifixi*, aut imago magna etiam depicta, ut refert *Bened. XIV. in Const. Accepimus 16. Jul. 1746.* Non ausim tamen damnare peccati gravis Sacerdotem, si ne *Cruce* celebrantem, ut docent *Suarez, Tournelius*, et alii plurimi contra paucos.

86. *Quaest. 5.* Qualiter lumen ad *Sacrificium* requiratur? Duo lumina, eaque cerea ex consuetudine requiruntur. Celebrare autem sine ullo lumine nunquam licet, quacumque urgente necessitate. Si autem ista sit gravis, potest celebrari cum uno tantum lumine, vel cereo, si haberi possit, vel ex sebo, aut oleo. Extra necessitatem autem gravem, non licet celebrare cum uno tantum lumine, quamquam praeciso scandalo, non esset peccatum nisi veniale, modo lumen sit cereum. Esset tamen gravis irreverentia celebrare sine manifesta necessitate cum lumine ex oleo, vel sebo, quamquam aliqui excusent a mortali ita ex devotione sacrificantem, quibus subscribit *Suarez*, loquendo de oleo.

87. Requiritur etiam *Missale*, ut memoriae fragilitati consulatur; adeo ut cum facultas Sacerdoti caecutiendi conceditur ad faciendum *Sacrum de B. Virgine*, et in diebus ferialibus pro *Defunctis*, apponi soleat clausula: *si non sit omnino caecus, et memoriter non recitet.* Nihilominus poterit Sacerdos ob debilitatem visus memoriter recitare, modo non sit periculum errandi; sed ob reverentiam oportet *Missale* in altari collocare. Denique sub morali necessarius est *Minister*, et quidem masculus ex c. 1. *de cohab. Cler.* et ex *Missali Rom.* An autem in gravi necessitate, v. g. dandi *Viaticum* liceat sine *Ministro* celebrare? *Affirmant Suarez, Lugo*, et alii communiter; et *Tournelius* addit id quoque licere, ut *populus* praeepto *Missae* sa-

tisfaciat. Nec vero prohibitum est, ministrante circa altare viro, qui nesciat respondere, moniales in choro respondere. Quod si coepta *Missae*, maxime si facta sit oblatio, discedat *Minister*, poterit *Sacerdos* solus prosequi *Sacrificium*.

88. *Quaest. 6.* An liceat celebrare capite cooperto? *R. Neg. ex c. nullus de Cons. dist. 1.* ubi dicitur: *Nullus Episcopus, Presbyter, aut Diaconus praesumat velato capite altari Dei assistere.* Accedit praeeptum *Urbani VIII.* in *Mis. Rom. Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missae, sine expressa licentia Sedis Apostolicae.* Erit autem gravis irreverentia totam *Missam* capite operto dicere; non vero si usque ad *Canonem*, secluso scandalo. Hinc damnanda non est consuetudo aliquorum locorum, ubi ob nimium frigus, vel ob senectutem, aliumve morbum, adstantibus notum, *Sacerdos* cum *pileolo* celebrat, secluso *Canone*, ut animadvertit. *Bened. XIV. de Sacrif. Missae lib. 1. c. 7. et 9.* Non licet *Missam* celebrare cum caesarie ficta, vulgo *perruca*, ex decreto *S. Rituum Cong.* sine expressa facultate *Sedis Apostolicae*, ut declaravit *Innoc. XI* decreto 21. *Martii 1689.* ubi sancitum fuit, non posse *Episcopos, et Nuntios Apostolicos concedere licentiam Sacerdotibus ejusmodi comas in actu celebrationis gestandi.* Decretum est etiam, ut *Sacerdos* celebrans utatur calceis. *Rubr. Miss. Rom.*

89. *Quaest. 7.* Quale sit peccatum aliquid in *Missae* ex praescriptis omittere? *R.* Ea praetermittere, quae pertinent ad substantiam *Sacrificii*, esset grave peccatum, v. g. oblationem *hostiae*, vel *calicis*, verba consecrationis, cet. Item ea, quae spectant ad integritatem *Sacrificii*, ut infusionem aquae, vestes *Sacerdotales*, et similia, quae continent materiam gravem. *Ritus* autem, vel orationes aliquas relinquere, potest esse veniale peccatum ratione levitatis materiae. Tale erit v. g. omittere orationes dici solitas dum *Sacer-*

dos se induit, item Gloria, vel Credo, et in Canone nomen alicujus Sancti, aliquam ex Collectis, vel Oratibus minus principalibus, denique partes alias Missae extraordinarias, quae non semper dicuntur; pariter mutilare verbum aliquod, salvo sensu, et secluso scandalo. Erit autem mortale, nisi excuset inadvertentia, relinquere Epistolam, Evangelium, Orationes praecipuas, fractionem hostiae, et illius mixtionem in sanguinem, purificationem Calicis, et similia, quae continent materiam ex se gravem.

90. Circa ritus Missae extat Bulla S. Pii. V. ubi dicitur. *Mandantes, et omnibus districte praecipientes in virtute S. obedientiae, ut Missam juxta ritum, modum, et normam in Missali praescriptam decantent, ac legant.* Hinc probabiliter multi docent graviter peccare Sacerdotem, qui nimis festinanter, et absque debita reverentia Sacrum peragat, tum quia non potest non omittere caeremonias aliquas ab Ecclesia praescriptas, tum quia etsi omnino non omittat, eas non praestat cum reverentia, et gravitate, quam postulat majestas Sacrificii; tum denique ratione scandali, quod populo praebetur. Quantum autem temporis spatium impendi oporteat, non est facile definire, cum alii sint aliis tardiores tum in pronuntiatione, tum in gestibus, et actionibus. Bened. XIV. *Notif.* 34 ait, Missam nec debere esse breviorē triente, nec hora dimidia longiorē. Itaque a gravi peccato non facile excusatur Sacerdos, qui infra quadrantem eam absolvit ex rationibus nuper adductis.

91. *Quaest.* 8. An, et quale sit peccatum, aliquid addere, vel mutare? R. 1. Aliquid addere animo introducendi ritus novos, est mortale peccatum, sicut et novas addere publicas preces in missa saltem solemni. Ex devotione tamen privata collectas addere non est nisi venialis culpa; imo et nulla erit, si gravis sit causa, vel necessitas. Mutare Mis-

sam, et unam pro alia legere sine gravi causa non licet; non erit tamen gravis culpa, secluso contemptu, vel scandalo, a quo difficile excusari potest qui in diebus vetitis celebret Missam publicam *Votivam*, aut de *Requiem*, nisi ob graves causas. Quibus autem diebus id liceat, vide apud Auctorem, qui et rationem eas celebrandi docet, et plura affert decreta S. Cong. ad Missas spectantia.

TRACTATUS IV.

DE SACRAMENTO POENITENTIAE.

Poenitentiae nomine aliquando intelligitur specialis virtus, inclinans nos ad dolendum de peccatis, et pro eis Deo satisfaciendum. Numeratur inter species justitiae commutativae, ejusque actus praecipui sunt dolor, et satisfactio. Hic a nobis accipitur pro Sacramento Poenitentiae, a Christo Domino instituto ad delenda peccata post baptismum commissa. Poenitentia quidem ut virtus fuit omni tempore necessaria necessitate medii ad salutem; in lege autem Evangelii esteodem modo necessarium Poenitentiae Sacramentum, saltem in voto, ex Trid. Sess. 14. c. 2. dicente: *Est autem hoc Sacramentum Poenitentiae lapsis post baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse baptismus.*

CAPUT PRIMUM.

De essentia Sacramenti Poenitentiae.

1. *Quaest.* 1. Quanam est materia remota hujus Sacramenti? R. 1. Materia sufficiens, et necessaria est omne peccatum mortale post baptismum com-